

75 JAAR

Hermann

HET AANTAL ALBUMS DAT HERMANN DE VOORBIJE 45 JAAR HEEFT GESCHREVEN EN GETEKEND IS NOG NAUWELIJKS TE TELLEN. BIJZONDER PRODUCTIEF IS HIJ VOOR EEN MAN DIE OP 17 JULI JONGSTLEDEN ZIJN 75STE VERJAARDAG MOCHT VIERN. BRABANT STRIP MAGAZINE VIERT GRAAG MEE EN POLSTE BIJ VERSCHILLENDE COLLEGA'S VAN HERMANN WAT ZIJ AAN HEM WILDEN VRAGEN. WE KREGEN HEEL VEEL RESPONS VAN ZOWEL NEDERLANDSTALIGE ALS FRANSTALIGE KANT. MET SOMS EEN BEST VERRASSENDE RESULTAAT.

DOOR TOM VERMEEREN EN GERT BUSSENS

“Hermann heeft mij meer dan wie ook beïnvloed. Het is door zijn verhalen en niet te imiteren stijl dat ik zelf zin kreeg om strips te maken.”

De vragen van Olivier Brazao

Hoe ben je in de stripwereld terechtgekomen?

Hermann: Dat is een lang verhaal. Ik hield niet echt van school en had vooral problemen met te autoritaire leerkrachten. Ik had er ook weinig vrienden. Op mijn dertiende besloot ik dan maar om een echte stiel te leren. Ik wilde meubelmaker worden. Na enkele aanpassingsproblemen, slaagde ik er toch in om op mijn zestiende mijn einddiploma te halen. 's Avonds volgde ik ook nog een cursus architectuur en binnenhuisdecoratie. Heel even heb ik als meubelmaker gewerkt. Ik vond meer mijn gading bij een architectenbureau. Zo werkte ik ondermeer mee aan het Solvay-paviljoen van Expo 1958. Maar toen de eigenlijke expo startte, was ik al naar het Canadese Montréal vertrokken. Mijn zus was geëmigreerd naar de andere kant van de oceaan. Ik had echt een droombeeld van Amerika voor mijn vertrek. De werkelijkheid viel echter tegen. Ik ging er aan het werk in een klein tekenatelier. Overuren deed ik er niet, maar ik verdiende meer dan mijn boterham. Nadien ben ik ook twee maal naar New York geweest maar strips tekenen was toen nog niet aan de orde.

Wat bracht je ertoe om uiteindelijk naar Europa terug te keren?

Ik voelde me meer dan ooit Europeaan. Ik hield van onze rijke voorgeschiedenis. Amerika kwam mij veel te uniform over. Zo kwam ik in Brussel terecht. Alhoewel de stad veranderd was tijdens mijn verblijf in Amerika en Canada, vond ik hier toch niet meteen de grote liefde voor onze hoofdstad. Maar ik leerde er wel mijn échte grote liefde kennen. Door contacten met Philippe Vandooren, broer van mijn latere echtgenote, ben ik in de stripwereld terecht gekomen. Vandooren vond dat in mijn

grafiek best wel wat potentieel zat om strips te maken. Vrij snel was ik verplicht om mijn dagen op te splitsen tussen mijn werk als architect en mijn stripwerk.

Wat waren uw eerste stripcreaties?

Philippe Vandooren was hoofdredacteur van *Plein Feu*, een Belgisch scoutsblad. Aangezien Vandooren zelf als illustrator te veel werk begon te krijgen, gaf hij een deel aan mij. Greg kreeg één van die eerste verhaaltjes te zien en polste onmiddellijk of ik bij hem in de studio wilde komen werken.

Wat zijn je grootste invloeden binnen de stripwereld?

Bij aanvang van mijn carrière, keek ik enorm op naar Jijé. Ook voor Giraud is Jijé altijd een voorbeeld geweest. Je kan zijn *Blueberry* zien als een voortzetting van *Jerry Spring*. Giraud is geboren in hetzelfde jaar als ik maar stond toch al verder dan ik. Zijn tekenwerk vertoonde al meer maturiteit dan mijn tekeningen. Giraud heb ik altijd bewonderd. Hij ontwikkelde niet alleen die unieke dubbele stijl onder zijn andere pseudoniem Moebius maar koos er steeds voor om zichzelf in vraag te stellen. Hij experimenteerde erop los ook al had hij niets meer te bewijzen. Dat vond ik fantastisch aan hem. Ik was zwaar onder de indruk toen ik de eerste keer pagina's van hem zag. De filmische opbouw van zijn pagina's en de manier waarop hij als een volleerd regisseur en cameraman met perspectief speelt, waren onvergetelijk. Op dat moment vond ik dat mijn werk niets meer voorstelde.

“Ik bedank Hermann voor de talloze spannende uren die ik tijdens mijn jeugd heb beleefd door de albums van Comanche en Bernard Prince te lezen. Mijn scholing binnen de stripwereld is sterk beïnvloed door deze reeksen. Het was dan ook een privilege om vele jaren later één van Hermanns uitgevers te worden.”

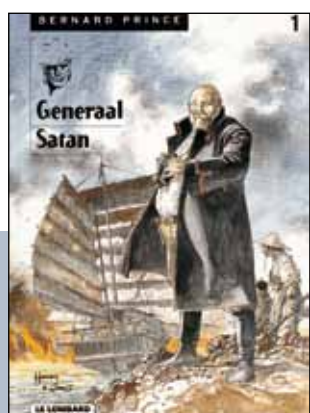
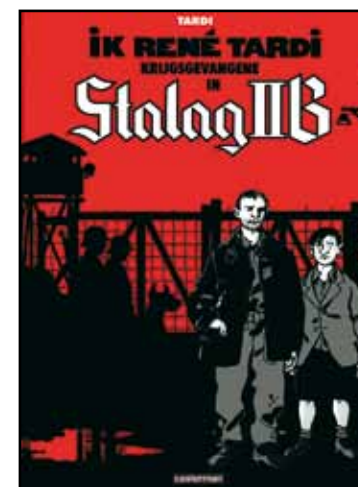

“Opgeven stond en staat gelukkig niet in mijn woordenboek anders had ik waarschijnlijk alles opgegeven en een frituur geopend.”

Ik zag me niet in staat om maar in de buurt van de kwaliteit van zijn tekeningen te komen. Gelukkig ben ik altijd een doorbijter geweest. Opgeven stond en staat gelukkig niet in mijn woordenboek anders had ik waarschijnlijk alles opgegeven en een frituur geopend. (luide lach) Ik ben ook een groot bewonderaar van het werk van François Boucq. De *souplesse* van zijn tekeningen is ongezien. Zijn *Bouncer* vind ik minder goed. Ik heb het meer voor de absurde verhalen van *Fré van der Mugge*. Ook het werk van Emmanuel Lepage vind ik heel sterk. Zijn kleurgebruik is gewoon fantastisch. Prachtig hoe hij met zijn aquareltechniek er telkens in slaagt om de juiste sfeer te scheppen.

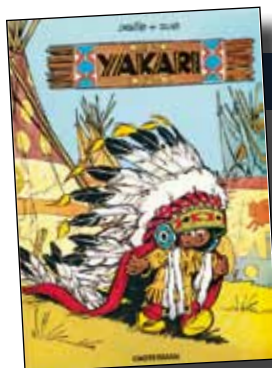
Van welke strip heb je onlangs enorm genoten?

Het meest recente album van Tardi over het leven van zijn vader tijdens de oorlog, heb ik heel graag gelezen (het album verscheen eind vorig jaar bij Casterman onder de titel, *Ik, René Tardi, krijgsgevangene in Stalag IIb*, nvdr.). Ik heb zelfs na het lezen van dit verhaal een email verzonden naar Tardi om hem persoonlijk te feliciteren. Al verwacht ik niet meteen een antwoord van hem. Tardi voelt zich nogal verheven boven alles en iedereen. Maar van een Parijzenaar kan je dat wel verwachten, hé. (knip-oog)

"Delta en De winter van een clown, twee albums uit de reeks Jeremiah, zijn voor mij echte klassiekers."

De vragen van Derib

Je hebt al de meest uiteenlopende thema's behandeld. Zijn er nog bepaalde onderwerpen die je graag in beeld wilt brengen?

(denkt even na) Ja, toch wel. Ik denk er vaak aan om een verhaal te vertellen waar geen men-

sen in voorkomen maar enkel Afrikaanse dieren. Het zou geen sprookjesachtig verhaal worden met goede en slechte dieren. Dieren laten praten, wil ik ook vermijden. Het is uiteraard niet eenvoudig om op die manier toch een boeiend verhaal te brengen. Wie weet komt het er toch ooit nog eens van als ik een goede verhaallijn vind.

Zijn er bepaalde anekdotes die je je nog herinnert uit je samenwerking met Greg?

Anekdotes... (denkt even na) Oh ja, er is er toch een-tje die ik best kan vertellen. Greg en ik stapten op een dag in Denemarken uit een restaurant. Op het moment dat ik de draaideur van het restaurant wilde openduwen, duwde op hetzelfde moment een grote, gespierde kerel in een felrode salopette de deur open om naar binnen te gaan. Ik liet hem voor. Hij stapte op me af en duwde met zijn wijsvinger op mijn borstkas. Ik dacht dat er een knokpartij zou volgen maar niets was minder waar. Hij herkende me en hij vroeg of ik op zijn kleine bestelwagen een tekening wilde schilderen. Nu worden dit soort tekeningen en letters door computers gemaakt. Maar ik heb toen dus met de hand een grote tekening op zijn wagen gemaakt. Jaja, in de jaren zeventig was ik blijkbaar al een bekende 'smoel' tot in Denemarken. (luide lach)

De vraag van Paul Teng

Had je inspraak in de scenario's van Greg?

Niet echt. Er was heel weinig ruimte voor discussie. Toch heb ik hier en daar wat humor toegevoegd. Zoals de running gag van Barney die met zijn kussen rondloopt. Ook heb ik vrij snel mijn drang naar meer geweld kunnen opdringen. Het bekendste voorbeeld komt uit het Comanche-album *De hemel is rood boven Laramie*. Op de allerlaatste pagina wordt slechterik Dobbs in koelen bloede neergeschoten door Red Dust. Die scène is er op mijn aangeven gekomen. Greg had een waardigere dood voorzien. Dobbs zou tijdens een rechtstreeks duel worden neergeschoten. Dat wilde ik niet. Ik eiste dat hij ongewapend zou zijn en dat Red Dust hem zou afmaken als een hond.

Daarenboven heb ik ook verkregen dat deze moord zich zou afspelen in een verlaten steegje tussen de vuilnisbakken. Alsof Dobbs zelf een stuk vuil was. Hij moest sterven in een omgeving waar hij ook echt thuishoorde. Dat was niet evident want ik heb veel slechte reacties moeten slikken nadat dit album verscheen. Zo herinner ik me een reactie van een van mijn neven. Hij zei dat hij na het lezen van dat album nooit nog een ander album van mij zou kopen. Hij was dan ook heel katholiek en vond een dergelijke scène onverantwoord. Ik heb hem rustig geantwoord dat een album meer of minder mijn leven echt niet zou veranderen. (brede glimlach en knipoog) Je ziet dat ook toen al een klein beetje de scenarist in mij de kop begon op te steken.

"Toen ik nog studeerde, nodigde tekenaar Lax me uit voor een gesprek. De eerste tip die hij me gaf was de volgende: Als je een echte tekencursus zoekt, een magistrale cursus op vlak van anatomie en mise-en-scène, doe jezelf dan de integrale editie van De Torens van Schermerwoude cadeau. Alles wat je nodig hebt, vind je daarin terug. En dat heb ik dan ook gedaan!"

“Hermann wordt 75?! Eén ding is zeker: hij ziet er zeker nog niet zo oud uit, noch in het leven noch in zijn tekenkunst.”

“In mijn reeks Moeder Oorlog zitten veel invloeden die ik aan Hermann te danken heb. Ook voor tekenaar Maël is dat zo. Toen ik op zoek ging naar een tekenaar voor Moeder Oorlog heb ik er even aan gedacht om mijn scenario naar Hermann op te sturen om hem eventueel te vragen of hij voor het tekenwerk zou zorgen. Maar ik had het lef niet om hem mijn scenario op te sturen.”

De vraag van Kris (scenarist)

Scenarist Kris (bekend van ondermeer *Moeder Oorlog*, nvdr.) looft het feit dat de personages in zowel *Comanche* als *Bernard Prince* slechts beetje bij beetje hun echte karakter tonen. Ze ondergaan een belangrijke evolutie

doorheen de verschillende albums. Is dat de verdienste van Greg of ook van jou?

Van allebei eigenlijk. Weet je in het begin zijn alle personages vrij simpel. Als je als tekenaar met een reeks begint, weet je zelf niet altijd goed welke richting je met je personages uit wil gaan. Je stopt er steeds meer van je eigen karakter in naarmate je meerdere verhalen hebt gemaakt of getekend. Dus je evolueert als tekenaar en scenarist mee met je eigen hoofdpersonages. Dat is een heel spontane en natuurlijke evolutie.

Hoe is de samenwerking tussen Greg en jou uiteindelijk geëindigd?

Toen Greg me uitnodigde om in zijn studio te komen werken, voelde ik me vereerd. Ik heb dan ook geen seconde getwijfeld. Ik had wel meer problemen gehad om mij aan te passen dan voorzien. Greg stelde me voor om maandelijks een vast bedrag op mijn rekening te storten voor mijn werk als debutant. Greg was een echte professional maar geen pedagoog. Voor mij was het belangrijk dat er feedback zou zijn. Ik had die wisselwerking nodig. Discussiëren, uitleg vragen en krijgen... dat vond ik ontzettend belangrijk. En die kreeg ik niet. Na een lange periode van samenwerking konden de scenario's van Greg me niet meer verrassen. Dit is geen kritiek op het werk van Greg. Hij was een schitterend verteller en een uitstekend scenarist.

Maar op de duur kon ik voorspellen hoe zijn volgend scenario eruit zou zien. Het voelde mij als iets machinaals aan. Daarom gingen in 1977 onze wegen uit elkaar. De spontaniteit en verras-

sing waren weg. Toen ik daarover sprak met Greg, heeft hij me gezegd dat ikzelf nooit een goed scenarist zou worden. Tja, en dat moet je juist tegen iemand zeggen met mijn karakter... (luide lach) Toen wist ik meer dan ooit dat ik me wilde bewijzen als scenarist.

Hoe zou je de sfeer in de studio van Greg beschrijven?

Het was een echte studio. We zaten samen in een groot appartement. Het fotokopieerapparaat stond op de gang en de lichtbak in de badkamer. (lacht) We waren met zijn vieren of vijven: Dany, Dupa, Jean-Marie Bruyère en ik. De sfeer was er prima. Greg was niet alleen een uitstekend scenarist maar ook een begeesterd verteller. Maandelijks waren er dan bijeenkomsten met de grote baas van Lombard, Raymond Leblanc. Hij gedroeg zich echt als een kapitein op zijn schip. Wij hadden als tekenaars weinig of niets te zeggen. Gelukkig is die tijd ondertussen veranderd.

De vraag van Cosey

Wat is voor jou het allerbelangrijkste element in een strip?

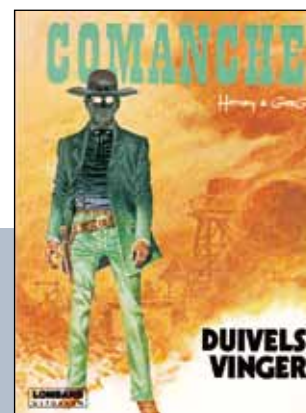
Dat is moeilijk te zeggen. Ik vind zowel de tekening als het verhaal belangrijk. De echte magie bereik je pas als beiden hand in hand gaan. Er zijn vandaag veel goede tekenaars maar het loopt vaak mis in de

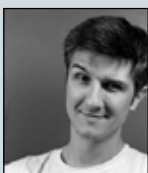
verhalen. Er is te veel eenheidsworst. Ik krijg het benauwd als ik in een stripwinkel te gast ben of rondloop op een stripfestival en het overaanbod aan nieuwe titels zie liggen. Deze situatie is nefast voor de jonge striptmakers van vandaag. Hoe kan je ooit opvallen als beginnening tussen de resem nieuwe titels die om de twee weken verschijnen? Ik ben blij dat ik mijn ding kan blijven doen. Mijn lezerspubliek is er en blijft trouw. Voor debutanten is het een keiharde wereld geworden en verdomd moeilijk om blijvend voet aan de grond te krijgen.

De vraag van François Schuiten

Schuiten is zelf verzot op het werken in zwart-wit. Met allerlei technieken probeert hij zelf in zwart-wit tekeningen te evolueren. Hij vraagt zich af of jij er ooit aan gedacht hebt om meer te experimenteren in zwart-wit?

Ik heb in 2011 veel plezier beleefd met het tekenen in zwart-wit van het oneshot *Een nacht met volle maan*. Het album verscheen nadien

"Ik heb Hermann leren kennen via de verhalen van Nick. Die werden tijdens mijn jeugd jaren voorgepubliceerd in het weekblad Robbedoes. Ik ontdekte veel van mezelf in het hoofdpersonage dat dol was op dieren, enig kind en erg dromerig. Nu heb ik de indruk dat ik mijn eigen zoon in Nick herken. Eén ding is zeker, sinds het lezen van Nick werd ik fan van het werk van Hermann. En dat ben ik nu nog altijd."

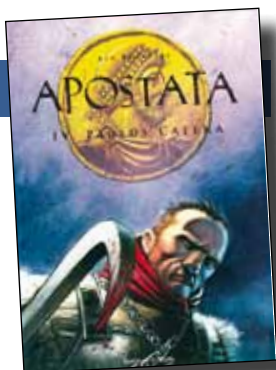

ook wel in een ingekleurde versie maar toch. Ik hou enorm van werken in zwart-wit. Het gebeurt wel eens dat ik mijn oude stripplaten van Comanche of Bernard Prince bekijk. Je kan

inderdaad in zwart-wit ook veel tekenplezier vinden. Maar toch zie ik het niet zitten om meerdere albums na elkaar in zwart-wit te maken. Het zou me snel vervelen, denk ik. Na *Een nacht met volle maan* was ik blij dat ik weer met aquarel aan de slag kon. Afwisseling, daar draait het bij mij allemaal om.

De vraag van Ken Broeders

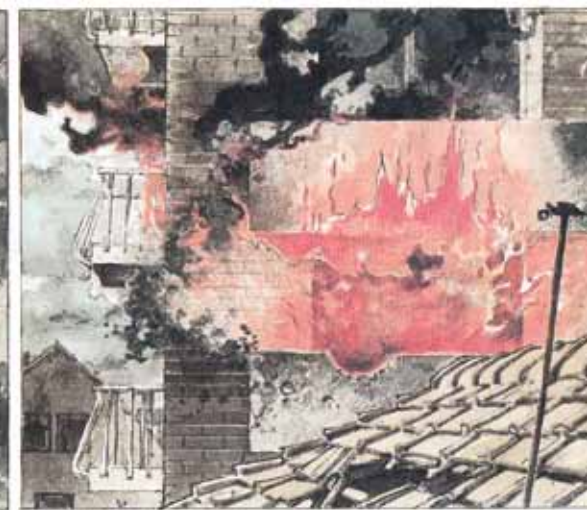
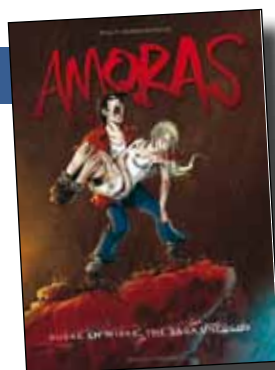
Op het moment dat Ken Broeders met zijn Romeins epos *Apostata* startte, wist hij heel goed dat hij zou moeten opboksen tegen andere series die zich in diezelfde periode afspelen zoals *Murena* en *De Adelaars van Rome* bij Dargaud. Niet de minste reeksen maar toch heeft Broeders doorgezet. Hij vraagt zich af of jij in je carrière ook voor dergelijke keuzes hebt gestaan? (denkt even na) Hmmm, niet echt eigenlijk. Alhoewel... In de eerste verhalen van *Bernard Prince* was Prince in feite een agent van Interpol. Dat botste met die andere reeks van Lombard, Rik Ringers. Blijkbaar is er door Tibet of directeur Raymond Leblanc bemiddeld om Bernard Prince te laten evolueren naar een andere

richting. Blijkbaar kon het niet dat binnen eenzelfde uitgeverij twee politie- en detectivereeksen zouden verschijnen. Greg en ik zijn dan maar naar de Belgische kust afgereisd om daar flink wat foto's te nemen van een bepaalde boot. Deze boot zou dan onze nieuwe vertrekpunt worden om onze personages te situeren.

De vraag van Charel Cambré

Heb je nu nog steeds het gevoel dat je manier van tekenen evolueert? Of bestaat er zoiets als een bepaald niveau behalen waar je nog onmogelijk boven kan? Als je als debutant in de stripwereld terecht komt, ga je op de ladder van vaardigheden soms met vier treden tegelijk vooruit. Maar eens je een flink

jaren in het vak zit, is het veel moeilijker om nog beter te doen. Je kan maar heel kleine stapjes vooruit zetten maar vooruitgaan is toch nog altijd mogelijk. Zo probeer ik de laatste jaren aan twee zaken te werken. De anatomie van de gezichten van mijn personages probeer ik nog te verbeteren. Op een gezicht kan je zoveel emotie weergeven. Een bepaalde lijn anders plaatsen en je hebt een totaal nieuwe gevoelsexpressie. Vooral gezichten tekenen van jonge mensen, zonder rimpels, weinig of niet getekend door het leven, vind ik ook nu nog altijd lastig. En ik probeer ook meer tijd te steken in het tekenen van schoenen. Het kan banaal klinken maar schoenen tekenen vind ik moeilijk. Ik ben jaloers op hoe François Boucq schoeisel tekent. Hij is daar een echt meester in! Zo zie je dat ik werkpunten blijf zoeken. De perfectie bereiken kan volgens mij niet. Ik zou het ook nooit willen bereiken. Want wat is er daarna nog? Niets meer. Geen uitdaging meer. Als ik de perfectie zou bereiken, zou ik meteen ook al mijn motivatie verliezen.

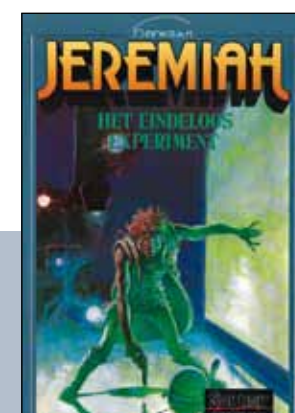
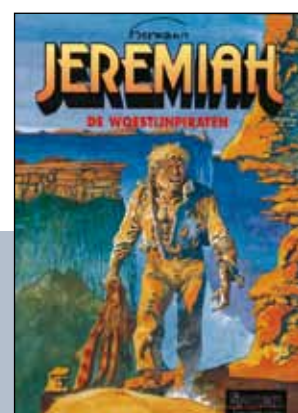
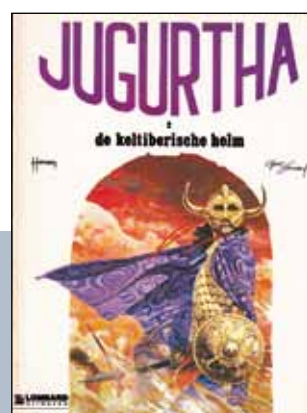
De vragen van Ivan Claeys

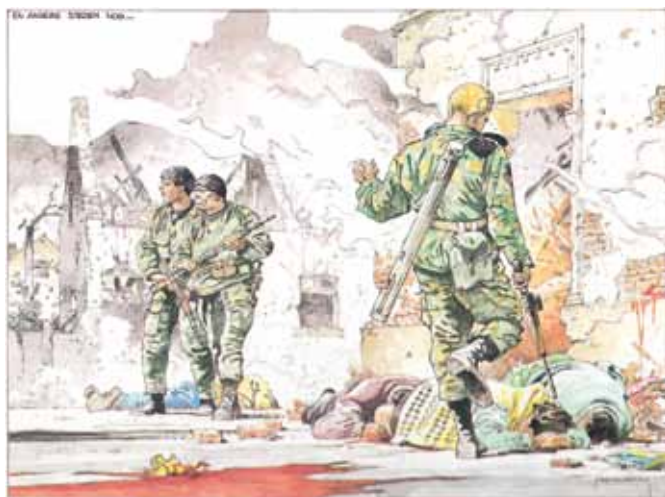
In welke albums stond je op het hoogtepunt van je talenten? Zoals ik net zei. Ik streef niet naar een hoogtepunt. Ik wil de perfectie niet bereiken. Maar er zijn best wel

een aantal sleutelalbums in mijn oeuvre. Qua westernverhalen vind ik het *Comanche*-album *De hemel is rood* boven *Laramie* en mijn oneshot *Wild Bill* is vermoord de beste. Maar het grootste keerpunt in mijn oeuvre kwam er door het oneshot *Sarajevo-Tango*. Toen proefde ik voor het eerst van mijn nieuwe techniek van het aquarelleren. Het werken met een dergelijke directe inkleuring heeft me zoveel plezier beleefd, dat ik besloot om in deze stijl verder te werken. Ook mijn persoonlijk engagement, mijn manier om eens goed van leer te trekken tegen de oorlog in ex-Joegoslavië maakt dat dit album een bijzondere plaats in mijn hart neemt. Ik beschouw *Sarajevo-Tango* als een tijdsdocument. Over een aantal jaren zullen lezers dit verhaal kunnen gebruiken om te achterhalen hoe de oorlog is verlopen. Ik beschouw het als een volwaardige getuigenis van de oorlog, weliswaar in een gesimplificeerde vorm

Je hebt verhalen gemaakt met en zonder hulp van scenaristen. Wat doe je het liefst?

Greg heeft me enthousiast gemaakt voor het beroep dat ik nu nog altijd met veel zin doe. Hij is een scenarist die kleur legt in zijn scenario's. Dat vind ik niet terug in de scenario's van mijn zoon en ook niet in het scenario van *Bloedbruiloft* van Van Hamme. Zij schrijven veel vlakker. Hun verhalen zijn klassiek van opbouw. De kleur in het verhaal moet ik er als tekenaar nadien zelf inleggen. Maar ik vind van mezelf dat ik wel dat talent heb. Dat heb ik zeker aan Greg te danken. Ik voel dat vooral bij het schrijven van mijn *Jeremiah*-albums. Maar ik houd van de af-

wisseling van te werken aan mijn reeks *Jeremiah* en de oneshots met mijn zoon. Ik vind het leuk om met mijn zoon te kunnen samenwerken. We hebben dezelfde smaak en staan dicht bij elkaar. In zijn verhalen zit bijna altijd iets van regisseur David Lynch. Werkelijkheid en droom in elkaar laten samensmelten. Daar houdt Yves echt van. Ik apprecieer dat enorm. Ik zou een dergelijk verhaal niet zelf kunnen bedenken. Het zou kunstmatig overkomen indien ik zo'n scenario zou schrijven. Bij mijn zoon is dat niet zo. Hij voelt dat gewoon aan. Het is leuk om in zijn wereld binnen te mogen stappen. Hij heeft de blik van een

regisseur. Dat is dan ook niet toevallig. Hij heeft veel ervaring in de video- en filmwereld waar hij geleerd heeft hoe hij met een camera moet omspringen. Hij kan heel goed monteren en heeft echt wel talent. Dat bewijzen de verschillende prijzen die hij op nationale en internationale filmwedstrijden heeft gewonnen. Hij is dus geen professioneel stripscenarist. Hij is volledig autodidact. Zijn vorming is er vooral gekomen door zijn ervaring op cinematografisch vlak.

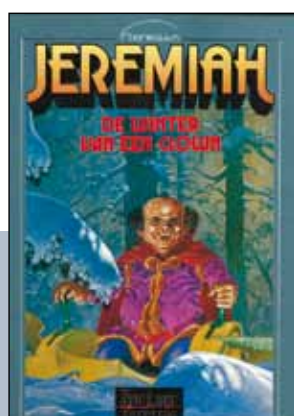
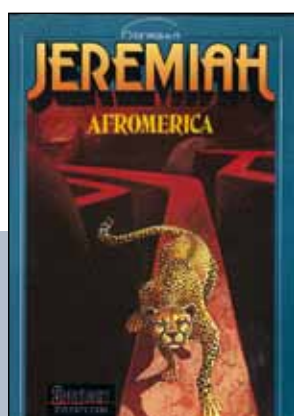
De vragen van Ferry

Vind je dat je voor jezelf een streng en veeleisend scenaris bent?

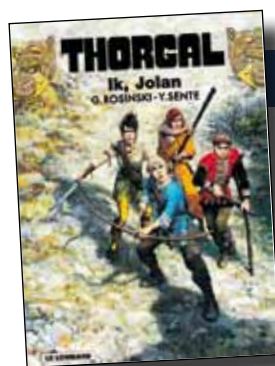
Best wel. Ik ben dan ook geen professioneel scenarist. Dat mag je nooit vergeten. Het kost me best wel moeite om een verhaal te schrijven. Het is ook niet zo dat ik in de samenwerking met mijn zoon de gemakkelijkste ben. Ook daar probeer ik wat van mezelf in zijn scenario's te stoppen. Ik ben ook niet dat soort scenarist dat lades vol heeft met onafgewerkte of half uitgeschreven scenario's. Ik weet dat sommigen van mijn collega's die luxe wel hebben. Ik niet. Ik zou dat ook niet kunnen. Als ik mijn ideeën in een of andere lade zou laten afkoelen, zou ik er nadien nooit meer zin in hebben. Eens ik mij op een verhaal heb gefocust, zit ik er helemaal in. Ik begin zelfs al met tekenen nadat ik van de tien eerste pagina's een découpage heb gemaakt.

Speelt je opleiding als meubelmaker en architect een rol in je leven als stripmaker?

Ergens wel. Als ik meubels of gebouwen teken, dan zou je die ook perfect kunnen maken. Dat kan jammer genoeg niet gezegd worden van bepaalde collega's. Als ik soms zie hoe zij bepaalde constructies tekenen... Die zouden gewoon in elkaar zakken. Soms zit het ook in kleine details. Mijn zoon had er bij een verhaal niet bij stilgestaan dat tafels aan boord van bepaalde schepen er helemaal anders uitzien. Ze staan vastgeschroefd op de plankenvloer en aan de tafels zitten randjes om te vermijden dat door de deining al het bestek en de serviezen van de tafels zouden glijden.

Covers voor *Kuifje* weekblad
Van boven naar beneden en van links naar rechts:
KWB 01-1969
KWB 42-1969
KWB 32-1970
KWB 16-1971
KWB 23-1971
KWB 30-1971
KWB 27-1972
KWB 33-1972
KWB 42-1973
KWB 38-1974
KWB 41-1975
Links: KWB 20-1969

De vraag van Yves Sente

Toen wij bij Lombard de kans kregen om *Caatinga* uit te geven in onze collectie *Getekend*, voelde ik aan dat dit verhaal een Hermann *grand cru* was. Denk jij er ook zo over of kan je moeilijk kiezen tussen al je verhalen? Misschien is het zoiets als een vader vragen welk van zijn

kinderen hij het liefst ziet?

Oh, ik ben best wel trots op dit verhaal. Toch heeft het niet opvallend beter verkocht dan mijn andere verhalen. Wat me wel is bijgebleven, is de reactie van een Braziliaan, die verwonderd was dat er in zijn thuisland gebieden waren die er zo dor en ver-

aantal

laten bij lagen als ik had getekend in *Caatinga*. Ik beschouw *Caatinga* niet als een politiek verhaal. Toch veel minder dan *Sarajevo-Tango*. Ik vind het vooral een sociaal-kritisch album geworden. Ik liep al een tijd met dit verhaal rond. Het fenomeen van de rebelse cangaciero's zit diepgeworteld in dit stuk geschiedenis van Brazilië. Vandaag is deze vorm van banditisme gelukkig zo goed als verdwenen. Maar toch blijft er nog veel onrechtvaardigheid in Brazilië. Ik heb bewust geen partij gekozen in dit verhaal. Er heerste in die tijd immers een traditie van geweld in dat land. Ik heb veel moeten opzoeken over deze periode. Een vriend in Brazilië stuurde me een zestal boeken over het onderwerp op. Alle boeken waren wel in het Portugees. Met een stapel woordenboeken naast mij, gecombineerd met mijn kennis van Spaans en Italiaans, ben ik aan de slag gegaan. Net als zo vaak, probeer ik een fictief verhaal te brengen in een historisch, realistisch decor. Dat was ook voor *Caatinga* het geval.

De vragen van Benoît Roels

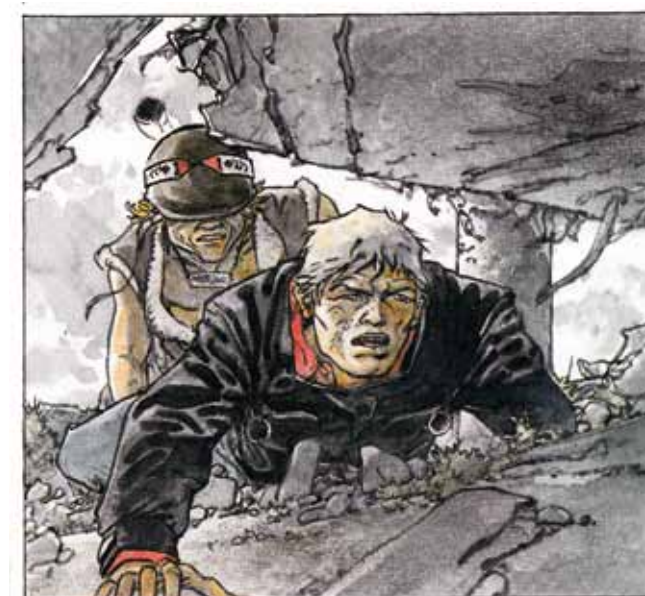
Welk album zou je aan een lezer aanraden die je oeuvre niet kent? Ik zou hem of haar aanraden van enkele *Jeremiah*-albums te lezen. In die reeks stop ik immers het meeste van mezelf. Maar dan liefst niet een van de tien eerste verhalen. Toen was ik nog echt zoekende naar juiste invalshoeken. Ook het karakter van Jeremiah en Kurdy stond nog niet helemaal op punt.

Hoe ziet een werkdag er voor jou uit?

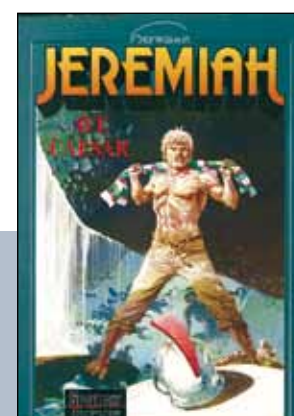
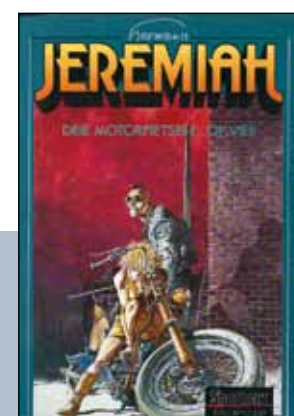
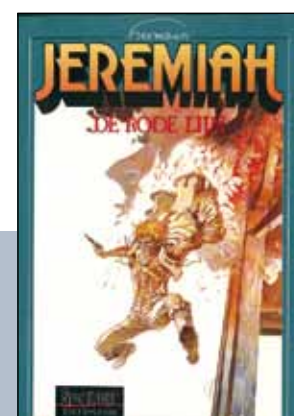
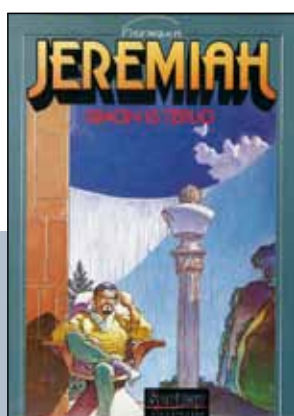
Ik ben heel strikt en houd van een vaste dagelijkse planning. Ik begin klokvast elke dag om 9 u 10 en werk tot vrij laat door. Dat kan soms tot elf uur 's avonds zijn. Uiteraard is er een pauze voorzien om wat te eten op de middag. Ik wil me niet vervelen. Stilzitten kan ik niet. Ik vind het nog altijd heel leuk om achter mijn tekentafel te kruipen. Dat is gewoon wat ik het liefste doe. Reizen doe ik niet graag. Mijn vrouw vindt dat jammer maar ik zie dat als een periode waarin ik dagenlang niet verder kan werken. Zo loop ik in mijn hoofd te veel achterstand op. Al ligt mijn werktempo heel hoog. Weinig collega's van mijn generatie brengen nog per jaar twee nieuwe albums uit. Dat besef ik maar al te goed maar ik ben nu eenmaal een workaholic.

In de jaren tachtig werkte je samen met een uitstekend inkleurder Fraymond voor de middeleeuwse reeks *De Torens van Schemerwoude*. Weet je wat er van hem geworden is? Fraymond was inderdaad een heel begaafd inkleurder. We zijn als vrienden uit elkaar gegaan. Dat wil ik echt benadrukken. Hij was naast een uitstekend inkleurder ook een begaafd tekenaar. Hij is dan ook vertrokken naar de Benelux-afdeling van Walt Disney om daar meer geld te verdienen. Weet je, Fraymond was heel getalenteerd maar werkte traag. Hij wilde na zijn avontuur bij Disney terugkeren om met mij samen te werken maar dat kon niet meer want op dat moment had ik met *Sarajevo-Tango*

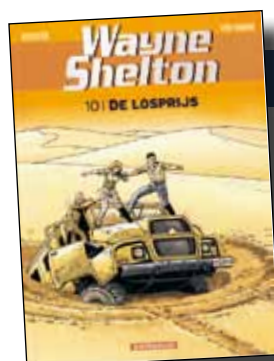

zelf geproefd van het rechtstreeks inkleuren met aquarel. Dus kon ik onmogelijk de fakkel terug aan hem doorgeven. Maar hij verdient nog altijd auteursrechten voor de albums die hij heeft

ingekleurd. Hij moet zowat de best betaalde inkleurder binnen de stripwereld zijn. (lacht) Nu ik er zo aan terugdenk, herinner ik me wel nog discussies over zijn gebruik van roze en groen in de albums van *Schemerwoude*. Ik heb er hem meermaals op gewezen dat mijn verhalen doordrenkt moeten zijn van een donkere sfeer. Bruine, zwarte en grijze tinten moesten overheersen. Maar hij kon het niet laten om er toch van die frissere tinten tussen te steken. Daar zal zijn homoseksuele geaardheid wel voor veel tussen zitten zeker? (bulderlach en knipoog)

De vragen van Christian Denayer

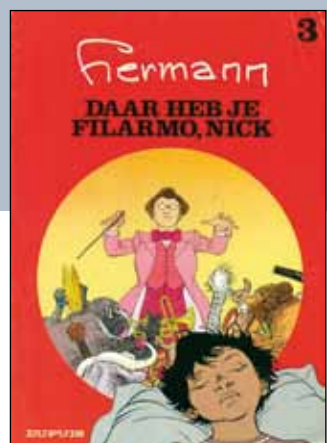
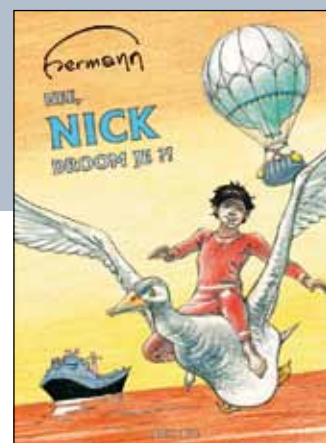
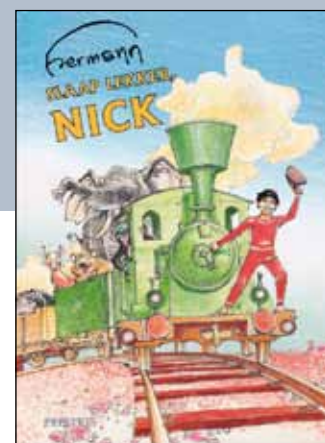
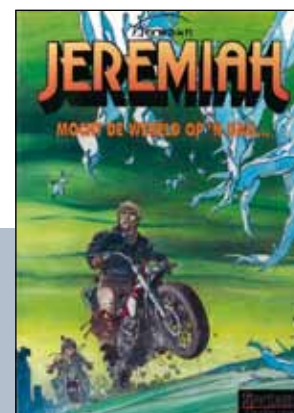
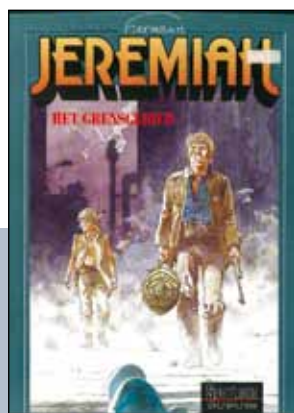
Je bent een van de veteranen van de glorieperiode van het weekblad Kuifje. Hoe kijk je nu aan tegenover de jonge generatie tekenaars die werk als het jouwe minachtend bekijken omdat het in hun ogen te commercieel is en extreem gedateerd?

(diepe zucht) Veel jonge auteurs hebben een te dikke nek. Ze hebben een heel uitgesproken mening. Het lijkt wel alsof ze verplicht zijn om raad van oudere collega's keihard naast zich neer te leggen. Dat vind ik jammer. Ik kom zelf uit een periode waar de 'oudjes' als Hergé, Roba, Franquin en Jijé ons aanmoedigden om door te gaan. Ze gaven ons tips. We hebben nooit gezegd dat hun werk 'oude brol' was. Integendeel, we hielden van hun werk. We hebben veel van hen geleerd. Ik vind dat binnen ons vak enthousiasme een heel belangrijke factor is. Je hebt als stripmaker voortdurend enthousiaste reacties nodig. Ze voeden je drang om te blijven proberen om jezelf te verbeteren. Als jongeren met hun krasserige en eenvoudige stijl komen

aandragen, kan dat op dit moment misschien wel een bepaald publiek bekoren maar niets garandeert hen dat deze manier van werken binnen enkele jaren nog altijd succesvol zal zijn. Vele jonge gasten denken dat die *nouvelle vague* als een pletwals alle oude waarden van de kaart zal vegen. Ze vergeten dat er vrij snel een nieuwe golf van tekenaars zal komen. Soms vraag ik me af of achter de arrogantie van de jongere generatie geen beschaamdheid schuilgaat om tips te vragen aan de oudere generatie. Wat in onze tijd totaal niet bestond is die vorm van snobisme. Als ik één tip kan geven aan de jongere generatie is het deze: denk niet te snel dat je een artiest bent, maar blijf nederig.

“Als ik één tip kan geven aan de jongere generatie is het deze: denk niet te snel dat je een artiest bent, maar blijf nederig.”

Hoe zie je zelf de toekomst van de strip? Zullen papieren strips verdwijnen en enkel nog onder digitale vorm beschikbaar zijn?

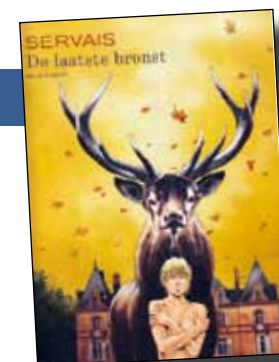
Ik kan mij moeilijk voorstellen dat strips op papier volledig zullen verdwijnen. Het is en blijft een ambachtelijk werk. En er zullen toch altijd liefhebbers blijven die graag een originele plaat in hun huis willen hangen. Voor bepaalde romans die uitverkocht zijn of bepaalde referentiewerken vind ik een digitale versie best ok. Maar strips lezen op een iPad of op een computerscherm? Nee, dat is echt mijn ding niet. Ik wil het papier nog voelen, de inkt en de verf nog ruiken als ik strips maak. Gelukkig merk ik dat voorlopig ook nog bij de lezers. Maar dat neemt niet weg dat ik niet blind ben voor de crisis binnen de sector. Ten eerste verschijnen er veel te veel nieuwe titels. Dat is vooral de schuld van uitgeverij Delcourt en Soleil die veel auteurs bij hen laten debuten. En als hun eerste verhalen niet voldoende verkopen, worden die reeksen gewoon stopgezet. Dat is niet alleen een bedrog voor de auteurs maar ook voor het lezerspubliek. Ten tweede is er de jammerlijke vaststelling dat jongeren steeds minder lezen. Jongeren groeien op in een digitale wereld en spenderen hun vrije tijd op internet of in een of andere game. En ten derde is er ook de globale economische crisis. Mensen die willen besparen doen dat vooral door minder op restaurant te gaan, minder boeken of strips te kopen, minder naar de bioscoop te gaan, enzovoort. Toch vind ik het overaanbod het grootste probleem. Er is ook veel eenheidsworst. Vooral binnen het fantasy-genre vissen te veel tekenaars in dezelfde vijver. Er is echt een gebrek aan originaliteit op vlak van verhalen. Sommige nieuwe albums staan slechts enkele dagen in

de etalage. En ik weet dat er zelfs titels niet eens uit de doos van de leverancier geraken. Er zijn stripwinkels die nieuwe titels snel even doorbladeren, zelf afkeuren en niet eens het voordeel van de twijfel geven om de lezer te laten beslissen... Jammer, doodjammer.

Ben je zelf van plan om de digitale weg op te gaan?

(heel gedecideerd) Oh nee, helemaal niet. Nooit van mijn leven. Ik blijf alles op de ouderwetse manier doen. Geen computerinkleur of digitale tekentablets voor mij.

De vragen van JC Servais

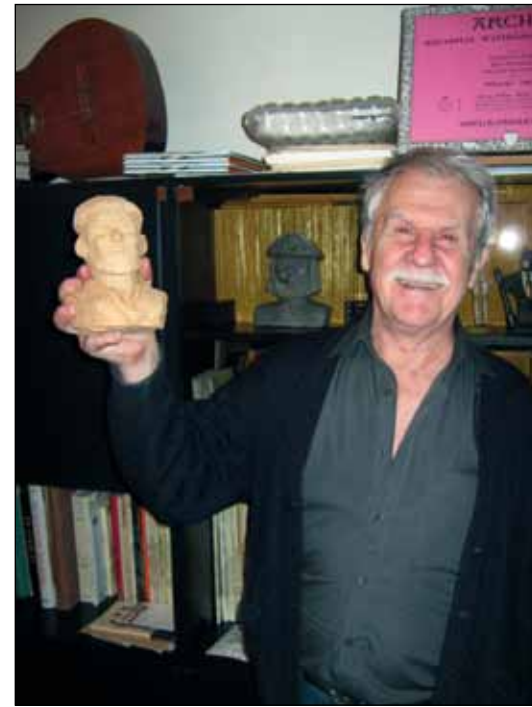

Servais heeft net de kaap van vijftig albums overschreden. Voor vele collega's is dat al een enorm oeuvre. Maar jouw productie ligt nog stukken hoger. Slaag je er nog in om al je boeken te tellen?

Oh, daar ben ik totaal niet mee bezig. Ik vermoed dat ik rond de honderd albums heb gemaakt tot nu toe. Weet je, ik houd dit soort dingen niet bij. Dat is niet belangrijk. Sinds ik de studio van Greg heb verlaten, heb ik nooit een enkel album gemaakt met mijn publiek in het achterhoofd of denkend aan een of andere verkoopsucces. Ik vertel de verhalen die ik zelf wil vertellen. Ik laat me geen scenario's opdringen waar ik zelf niet voor 100 % achter sta.

Servais drinkt al eens graag een Orval en houdt van lekker eten. Maar hij noemt jou een sportieve persoon die een strikt dieet volgt. Volgens hem is dat de sleutel van je succes. Zorgt jouw levensstijl ervoor dat je zo productief blijft?

Ik probeer inderdaad gezond te leven. Constant diëten doe ik niet. Ik probeer gewoon niet te vet te eten. Chocolade en suiker probeer ik ook zoveel mogelijk te vermijden. Op een bepaald moment vond ik dat ik te zwaar geworden was en besloot daarom te fietsen. En ik moet toegeven dat het niet lang heeft geduurd vooraleer mijn liefde voor het fietsen begon. Pas op, ik ben geen wielergek die uren voor de televisie hangt om alle mogelijke rondes te volgen. Helemaal niet. Ik zit zelf liefst op de fiets. Van zodra de eerste lentedagen eraan komen, spring ik op de fiets. Vanaf eind maart dus ongeveer, fiets ik elke avond ongeveer een uurtje. In de winter probeer ik mijn conditie op peil te houden door te joggen. Ik houd niet zo van lopen maar het houdt me fit. Ik loop altijd hetzelfde parcours. Indien ik niet zou sporten, zou ik zeker en vast veel sneller verouderen. Ik moet Servais dus inderdaad gelijk geven dat een fit lichaam me zeker helpt bij het creatief en productief blijven. Dit element gecombineerd met mijn passie voor het vak van het vertellen van verhalen, blijft me motiveren om door te gaan.

De vragen van Philippe Jarbinet

Welke tips zou je geven aan jonge tekenaars die nu aan het begin van hun carrière staan?

Daarnt zei ik dat ze niet te snel mogen denken dat ze er al zijn. Ze moeten gemotiveerd blijven en met passie voor hun werk weer elke dag aan de slag gaan. Ze moeten blijven proberen om hun werk

te verbeteren. En ze moeten ook durven risico's te nemen. Als je op je bek gaat, kan je er best veel van leren. Ik merk dat bepaalde beginnelingen denken dat hun tekeningen pas goed zijn als die overladen zijn met details. Maar soms is 'less more'. Als je de decors te veel belaaft met details, gaan de personages of de actie soms verloren in het geheel. Dat vind ik jammer. Dit soort zaken leer je al doende. Dat wordt langzaam opgebouwd. Daar moet je geduld voor oefenen en vooral veel tekenen. Vallen en dan weer opstaan. Strips maken is een job die je heel lang kunt

doen. Ik ben daar het levende bewijs van. Dus mag je niet te snel vastzitten aan een vaste stijl of een vaste manier van werken. Dat houd je nooit een heel leven vol.

Is er een bepaalde techniek die je ooit nog eens wil uitproberen?

Ik denk er al een tijdje aan om eens totaal van tekenstijl te veranderen. Ik voel mezelf immers een kameleon die zich snel aanpast. Daarom zou ik eens in de stijl van Jacques Tardi willen werken. Nog beter zou een mix zijn van Tardi en een van mijn lievelingsschilders Egon Schiele. Dat expressionistische kantje van Schiele gecombineerd met de klare, dikke lijn van Tardi, dat zou best eens vuurwerk kunnen geven. Wie weet komt het er ooit nog van.

En beeldhouwen lijkt me ook best interessant. Ik heb ooit een van mijn personages uit *De Torens van Schemerwoude* in klei geboetseerd. (Hermann veert recht en haalt de buste tevoorschijn) Ik heb me best wel geamuseerd met het maken Aymar. Maar ook hier heb ik weinig tijd voor. Ik leg mezelf een hoge werkdruk op voor het maken van mijn strips. Dus beeldhouwen zit er momenteel niet meteen in.

De vraag van Dany

Waarom heb je met jouw immense talent nog nooit geprobeerd om schilderijen te maken die niets met strips te maken hebben? Dany zou dat heel graag eens zien.

(brede lach) Wel, ik eigenlijk ook. (bulderlach) Ik heb veel covers met acrylverf gemaakt maar Dany heeft inderdaad gelijk dat dit keer op keer met mijn albums te maken had. Een tekenaar is een goed illustrator maar geen schilder. Je merkt snel aan de lijnvoering of een schilderij gemaakt is door een schilder of door een tekenaar-illustrator. Chinezen zijn zo wat de enigen die dat verschil niet merken.

De vraag van Jean-Louis Tripp

Onder de tekenaars van jouw generatie zijn er weinig tekenaars die een evolutie hebben doorgeemaakt als jij. Als de lezer denkt dat je op kruissnelheid zit, schakel je over op een andere manier van werken. Vanwaar komt die behoefte?

Ik zou niet willen vastzitten aan een bepaald personage, een bepaalde reeks of een bepaalde manier van werken. Vandaar dat net de afwisseling tussen oneshots en *Jeremiah* voor mij zo goed werkt. Misschien wil Tripp weten of ik ooit zal stoppen met aquarelleren? Daarop kan ik momenteel helaas geen antwoord geven. Nu voel ik me heel goed bij deze manier van werken. Dus op dit moment heb ik totaal geen behoefte om van stijl te veranderen...

De vragen van Béatrice Tillier

Welk universum of verhaal is voor jou het meest uitdagend om te tekenen?

Ik heb altijd graag verhalen verteld die zich in de grauwe middeleeuwen afspeelden. Vooral het decor waarin de mensen toen leefden, boeit me enorm. Kastelen zagen er misschien wel indrukwekkend uit maar het was er heel koud en vaak erg vochtig. Ook voor de gewone man was het geen pretje om in die periode op te groeien. Overal modder en vuil, geen of gebrekkig sanitair, brutaliteit in omgang met elkaar. Seks omwille van de lust of omwille van de voortplanting. Tijd voor romantiek was er niet.

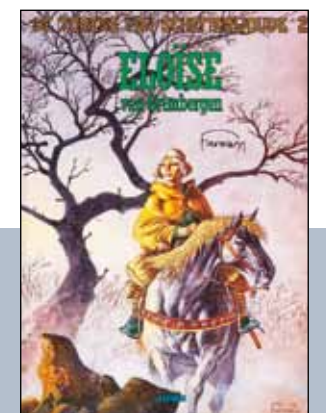
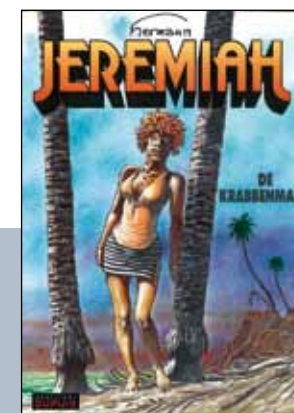
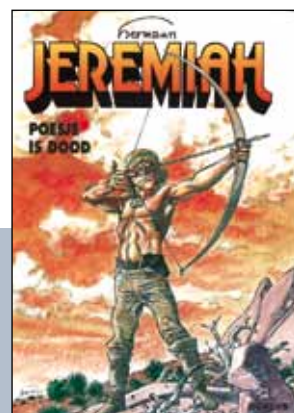
Is er een personage dat je nog graag had verder getekend? Oh, een nieuw verhaal van *Comanche*, dat zou ik wel zien zitten. Maar dan in mijn ondertussen geëvolueerde manier van werken. Al houd ik nu toch meer van een ander soort western. Die westerns à la John Wayne, die spaghettiwesterns zijn nu minder aan mij besteed. Veel toestanden uit dergelijke verhalen kloppen

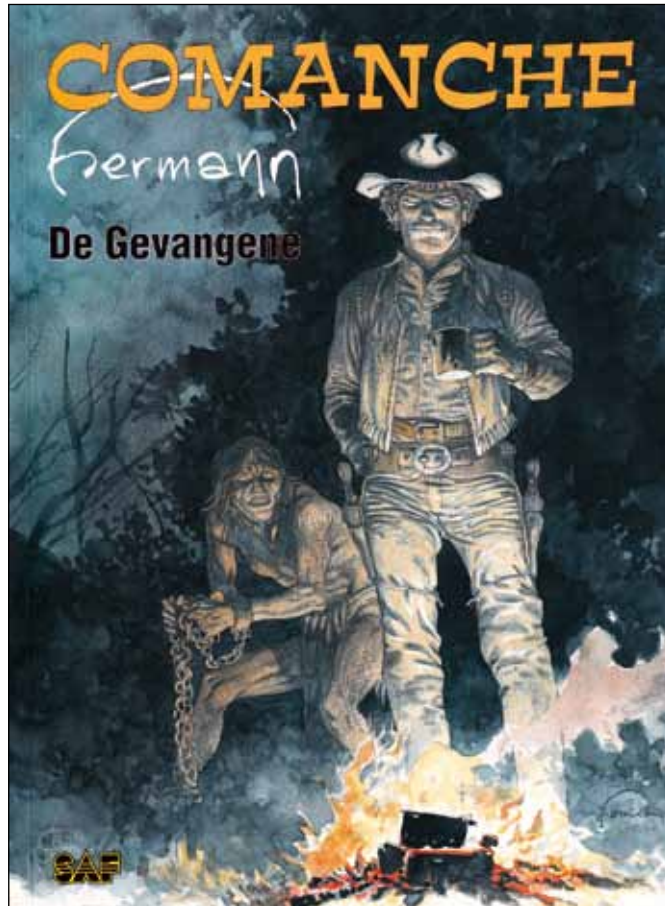

Hermann en Dany, ten tijde van Studio Greg

Dany en Hermann anno 2013

niet met de werkelijkheid. Duels in het midden van de straat, dat bestond niet. Men schoot liever iemand dood vanop het dak of vanachter een hoek. Dus moest ik nu een nieuwe Comanche maken, zou dat er wellicht helemaal anders uitzien.

Beschouw je je personages als acteurs die helpen om het verhaal te dienen of voel je jezelf emotioneel betrokken als je een personage creëert?

In mijn personage kruipen doe ik niet echt. Het valt me wel op dat ik het meest emotioneel betrokken word als ik een vrouw in een slachtofferrol moet tekenen. Daar heb ik het heel moeilijk mee. Ik ben op dat vlak nogal radicaal. Mannen die vrouwen verkrachten, daar heb ik niet het minste greintje respect voor. Voor mij zijn dat beesten. En wie zich als een beest gedraagt,

verdient het ook om als een beest gestraft te worden. Voor mij is de doodstraf de enige straf die ik kan bedenken voor dergelijke praktijken. Ik heb deze uitgesproken mening in een van de Jeremiah-albums verwerkt waar Kurdy in koelen bloede iemand neerschiet die smeekt om niet als een dier afgemaakt te worden... Wel dus. (brede lach)

De vraag van Iko

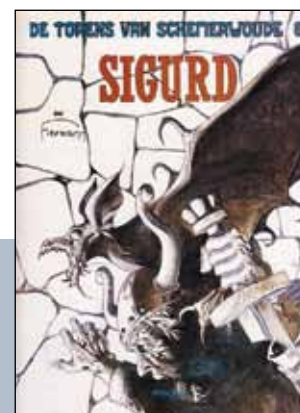
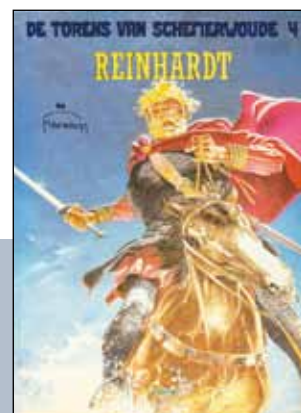
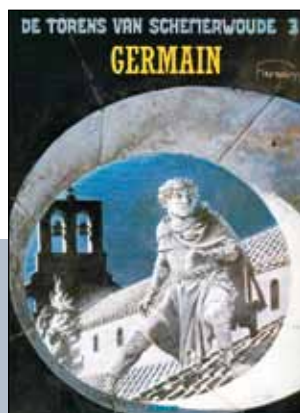
Iko is een jonge Italiaanse tekenaar die nu zijn eerste stappen aan het zetten is in de stripwereld met de reeks Duisternis. Hij is een groot bewonderaar van je werk. Hij wil graag van jou horen of het nog wel de moeite waard is om als beginnende te dromen van een leven als striptekenaar?

(Hermann doorbladert een album van 'Duisternis') Ik vind dat Iko best talent heeft. Het enige waar ik wat moeite mee heb, is de opbouw van bepaalde pagina's. Het ziet er allemaal heel flitsend en filmisch uit. Maar ik vind dat bepaalde scènes te 'vol' zijn. Het komt op mij over alsof hij de lezers per se wil overtuigen van zijn talent. Maar soms is het beter van wat meer te focussen op de personages. Toch vind ik het moeilijk om in zijn plaats in te schatten of het een goed idee is om zich als tekenaar op de Frans-Belgische markt te richten. Dat risico moet hij nemen als hij er echt wil voor gaan en zijn werk met heel veel passie doet. Een glazen bol heeft niemand.

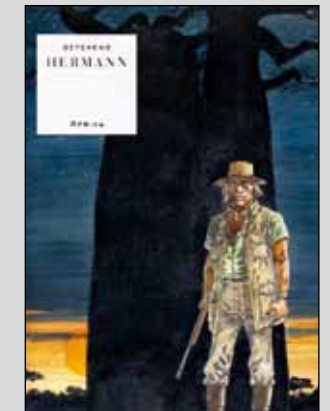
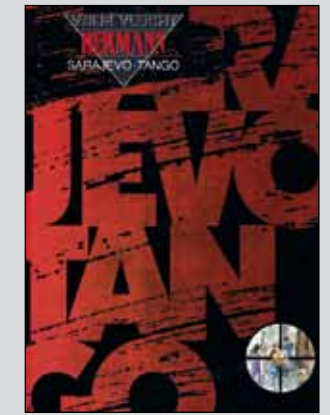
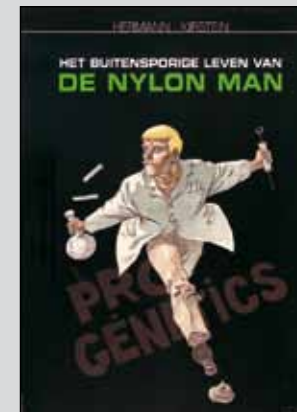
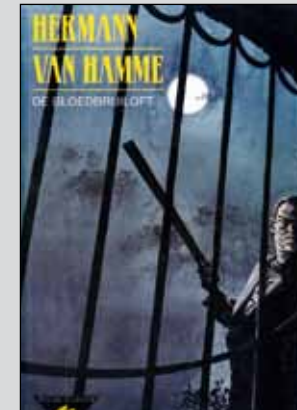
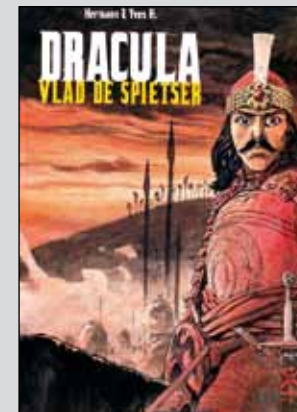
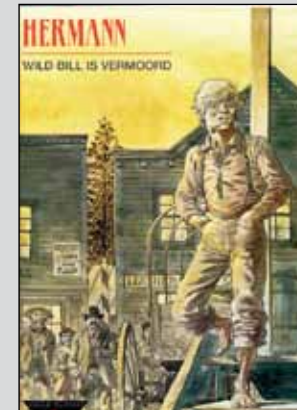
De vraag van Steven Dupré

Wanneer je begint aan een nieuw wit blad, maak je dan op voorhand een totaal overzicht van het blad in je hoofd of laat je je naarmate je vordert verrassen?

Als ik mijn scenario heb uitgeschreven of van mijn zoon ontvang, maak ik per pagina een gedetailleerde pagina-opbouw. Ik bepaal op voorhand welke personages, decors... in elk vakje nodig zijn. Ook het camerastandpunt van waaruit ik de

Hermann ONE SHOTS

tekening in beeld wil brengen, leg ik op voorhand vast. Waar ik wel nog vaak mee 'speel' is de grootte van bepaalde personages in een bepaald vakje. Als de tekst die ik voorzien heb, toch wat langer uitvalt, zoom ik in en maak op die manier mijn personages iets kleiner. Ik doe ook de lettering in het Frans nog volledig eigenhandig. Zonder hulp van de computer. Het schilderen doe ik vakje per vakje. Ik beschouw elk plaatje als een volwaardig aquarelschilderijtje. Ik begin meestal al in te kleuren als er een drietal plaatjes op mijn definitieve tekenblad staan. Ik zou het niet kunnen om eerst een volledig blad in potlood uit te werken en dan een bepaald kleurtje te maken en daarmee dan bij voorbeeld alle gezichtjes te gaan schilderen. Ik werk al jaren plaatje per plaatje. Dat bevalt me het beste.

De vragen van Philippe Xavier

Kan je werk als tekenaar en scenarist beschrijven in drie woorden?

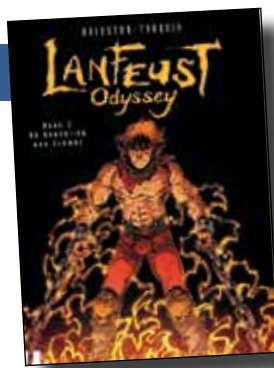
(grote ogen, gevolgd door diepe zucht en lange stilte) Pffff, wat een vraag! Dat is onmogelijk! Voilà, dat zijn toch drie woorden, hé? (luide lach) Ah, Philippe. Ik herinner me nog hoe hij jaren geleden bij mij is langs geweest om enkele van zijn tekeningen te bespreken. Ik heb er onmiddellijk een tafeltje bijgeschoven en een stapel wit papier om hem enkele finesses bij te brengen. Pas op, ik wil hier niet prentieus overkomen. Ik beweer zeker niet dat mijn werk perfect is en iedereen naar mijn manier van tekenen moet streven. Helemaal niet. Maar ik ken het *métier* nu toch al goed. Dus hier en daar kan ik best wel wat tips geven.

Stel je voor dat je aan boord zit van een warme luchtballon. De ballon geraakt in de problemen. Er moet ballast over boord. Welk personage uit je oeuvre vliegt er als eerste uit? (brede glimlach) Bernard Prince en gooi er de kleine Djinn ook maar uit. Het enige personage dat ik altijd graag heb getekend uit die reeks was Barney Jordan. Oh nee, wacht! Eerst en vooral zou ik Jugurtha (op scenario van Jean-Luc Vernal tekende Hermann de twee eerste albums van deze reeks, nvdr.) eruit gooien. Of nee, nog beter: Jugurtha zou zelfs niet eens mee aan boord mogen van mijn luchtballon. Ik zou die gewoon hebben achtergelaten! (bulderlach)

De vraag van Christophe Arleston

Je bent een van de grootste tekenaars van jouw generatie. Toch is het blijkbaar sterker dan jezelf en blijf je provocatie opzoeken. Vanwaar komt die behoefte terwijl je toch niets meer te bewijzen hebt?

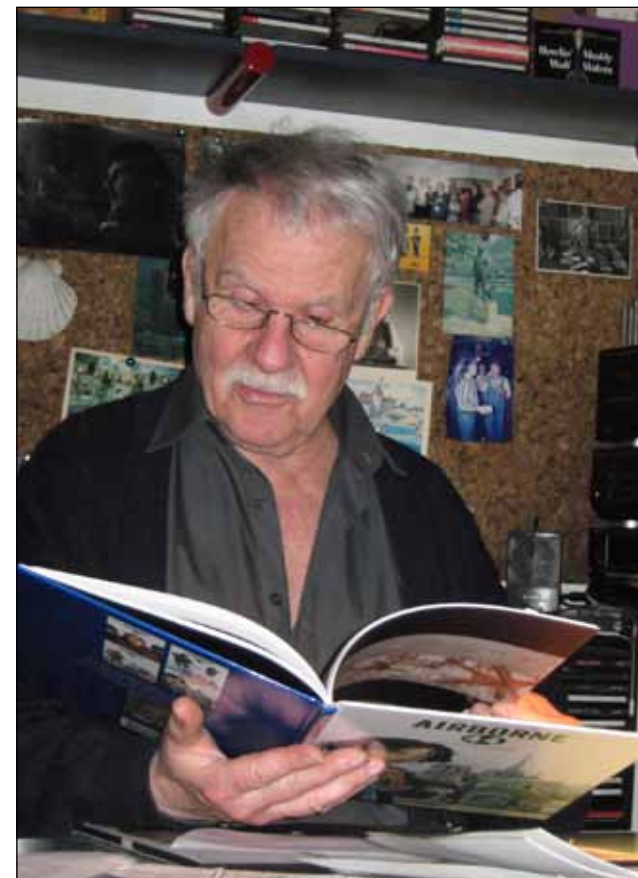
Ik kan de mening van Arleston perfect begrijpen. Arleston brengt pure fantasy. Hij is daar een meester in. Daar heb ik niets tegen. Maar ik wil in mijn verhalen nu eenmaal keer op keer de immoraliteit, de brutaliteit van onze wereld weergeven. Zeker in verhalen die ik helemaal zelf bedenken, keert deze drang altijd terug. Ik krijg vaak de kritiek dat ik te veel uitkom voor mijn mening. Wat is daar in godsnaam verkeerd mee? Is het uiten van je mening iets dat alleen weggelegd is voor journalisten of politici misschien? Ik heb een hekel aan al dat *mainstream*-gedoe de laatste jaren. Alles moet zogezegd politiek correct zijn. Toen *Sarajevo-Tango* verscheen, waren er Franse stripwinkels die het boek niet in de etalage wilden plaatsen. Ze vonden het verhaal dat ik bracht provocerend en politiek incorrect. Dat is toch ongelooflijk, hé?! Ik ben noch politiek links, noch politiek rechts. Ik geloof niet in de politiek. Er zijn misschien wel goede politici maar die slagen er nooit in om aan de macht te komen. Waarschijnlijk zijn die zogezegd te braaf en houden ze te veel vast aan hun idealen. Politieke leiders moeten hun weg naar de top letterlijk bewerkstelling door veel duw- en trekwerk, gesjoemel, doofpotoperaties enzoverder. De te brave politiek geëngageerden die weigeren aan al die corruptie mee te doen, worden gewoon aan de kant geschoven. Jammer, maar het is nu eenmaal zo.

De vraag Martin Jamar

Vind je dat je werk naar waarde geschat wordt?

Ik mag zeker niet klagen. Ik heb nooit enorme verkoopsuccessen behaald maar ik heb ook geen flops in mijn oeuvre. Ik heb de luxe dat elk nieuw one shot dat ik voorstel door

“Ik kreeg de vraag van Jean Van Hamme om een album te tekenen in de spin-off XIII Mystery. Ik heb onmiddellijk geweigerd.”

elke uitgeverij zonder problemen aanvaard wordt. Ik heb nooit voor goedkoop succes gekozen. Zo kreeg ik recent de vraag van Jean Van Hamme om ook een album te tekenen in de spin-off *XIII Mystery*. Ik heb onmiddellijk geweigerd. Op financieel vlak een heel slechte zet maar ik weiger om geld te verdienen aan een reeks waar ik niet zelf achter sta en waar ik mezelf totaal niet bij betrokken voel. Jean Van Hamme was verrast maar hij zal het me wel niet lang kwalijk nemen, vermoed ik. Maar ik zou veel meer kunnen verdienen met mijn job door meer in het gelid te lopen. Ik heb nu eenmaal een grote mond, kom altijd keihard voor mijn mening uit en dat wordt mij niet altijd in dank afgenomen. Gelukkig heb ik een trouw lezerspubliek. Zij blijven me volgen in wat ik vertel. En dat is voor mij voldoende.

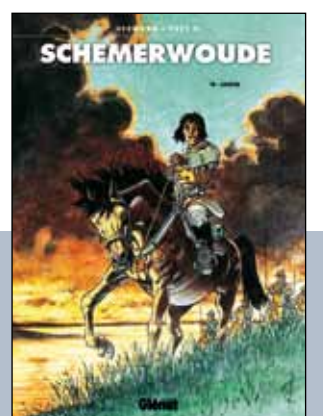
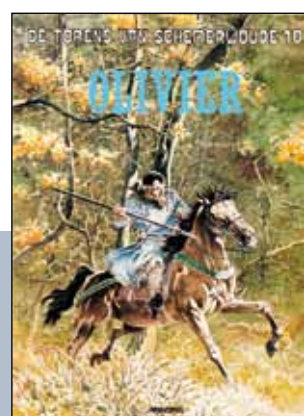
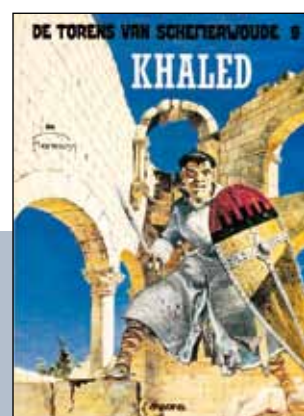
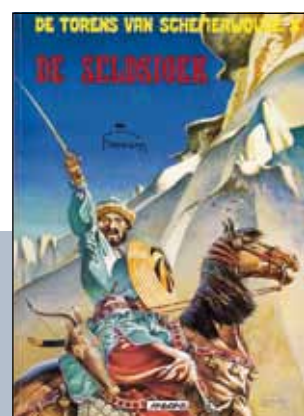
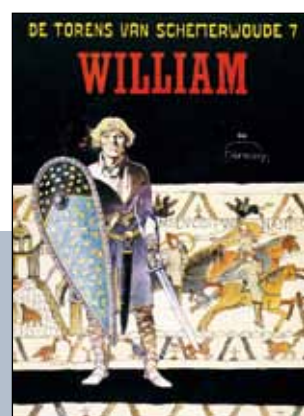
Wissel jij originelen uit met andere tekenaars van wie je het werk apprecieert?

Dat doe ik quasi nooit. Ik heb het bij mijn weten maar twee keer gedaan. Ik heb ooit met Jean Giraud een origineel gewisseld. En ook met André Franquin heb ik twee platen gewisseld. Het zijn twee pagina's van *Guust Flater*. Jaja, een heel mooi cadeau. Zeker als je de huidige prijzen ziet die mensen neertellen voor een originele plaat van Franquin! Niet te geloven eigenlijk.

De vraag van André Juillard

De vrouwen die je tekent zijn zo atypisch dat Juillard zich afvraagt of je je ergens baseert op bestaande vrouwen?

Helemaal niet. Ik gebruik geen familieleden, zangeressen, actrices... in mijn verhalen. Ik vind mijn vrouwelijke personages altijd ter plekke uit. Hun functie in het verhaal bepaalt hoe ze eruit zien. Zoals ik al zei, ik moet niets hebben van bimbo's die er als opblaaspoppen uit zien. Dat soort vrouwen duiken sowieso al te veel op in stripverhalen. Vooral in de verhalen van mijn goede vriend Dany. (veelbetekenende knipoog) Vrouwen met supergrote borsten en een wespentaille. Pffff... Sorry maar dat bestaat niet. Ik wil échte vrouwen in mijn verhalen laten optreden. En geen enkele vrouw is perfect.

De vraag van André Houot

Vind je contact met je lezers belangrijk?

Ik vind het inderdaad leuk om op signeersessies te zien wie mijn lezers zijn. Toch merk ik meer en meer dat organisatoren het liefst zoveel mogelijk strips willen verkopen met als gevolg dat ik tegen de klok tekeningetjes moet zitten maken zonder met de man of vrouw in kwestie even van gedachten te wisselen. Het is vaak een machinaal gebeuren. Dat vind ik niet leuk. Ik hou het meest van signeersessies waarbij ik mijn tijd kan en mag nemen. Jammer genoeg komt dat nog zelden voor.

De vraag van Yves Huppen

Om te eindigen vroeg je zoon om ook nog een vraag van hem te stellen.

(heel verwonderd) Menen jullie dat nu? Zit hij er ook tussen? Laat maar komen...

Wat zou je denken van een nieuwe langlopende reeks met piraten en zeilschepen uit de 17de eeuw, vol scènes met wapperende zeilen, kabels...? En veel dubbelpagina's en dat elke keer in albums van 62 bladzijden.

(schatert het uit, slaat op zijn teken-tafel en roept er zijn vrouw bij) Moet je horen wat onze zoon voor vraag heeft bedacht! Een avonturenreeks vol schepen en elke keer van 62 bladzijden! De smeerlap! Wacht tot ik hem de volgende keer zie! (opnieuw een bulderlach) Hij weet welke hekel ik heb aan het tekenen van schepen met wapperende zeilen, hoge masten met ingewikkelde kabels en koorden... Toen ik veel schepen moest tekenen voor het tweeluik *De Duivel der zeven zeeën* had ik dit maar al te goed ervaren. Ik heb toen veel gebruik gemaakt van de albums van *De Havik* van Pellerin. Ik heb hem nog laten weten dat zijn albums mijn grootste bron van documentatie waren. De manier waarop hij in zijn tekeningen de sfeer van de zee oproept is fenomenaal. Je kan als het ware de zee ruiken en de wind voelen als je die albums leest. Daar heb ik het veel moeilijker mee! En dat weet mijn zoon maar al te goed... (knipoog, nog altijd naschokkend van het lachen)

